

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2004
IV. volební období

786

Vládní návrh

na vydání

**zákona, kterým se mění zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění
pozdějších předpisů**

Z Á K O N

ze dne 2004,

kterým se mění zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 1/1991 Sb., zákona č.46/1991 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona č. 482/1991 Sb., zákona č. 578/1991 Sb. zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 235/1992 Sb., zákona č. 589/1992 Sb., zákona č.37/1993 Sb., zákona č.84/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 266/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 182/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č.118/1995 Sb., zákona č.155/1995 Sb., zákona č.160/1995 Sb., zákona č.133/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 155/1998 Sb., zákona č. 350/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 213/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 426/2002 Sb., zákona č. 281/2004 Sb.a zákona č. 436/2004 Sb., se mění takto:

1. V § 81 odst. 2 se slova „a odměny pěstouna podle zákona o státní sociální podpoře.⁶⁹⁾“ nahrazují slovy „podle zákona o státní sociální podpoře⁶⁹⁾ z důvodu péče o totéž dítě.“.

Poznámka pod čarou č. 69 zní:

„⁶⁹⁾ § 30 až 32 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

2. V § 82 odst. 2 písm. a) se slovo „nezbytných“ zrušuje.
3. V § 83 odst. 1, § 83 odst. 2 písm. a) a § 83 odst. 2 písm. b) se slova „1,5násobek“ nahrazují slovy „2,5násobek“.
4. V § 84 se slova „a 81“ zrušují.
5. V § 84 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který zní:
„(2) Občanovi uvedenému v § 81 náleží měsíčně peněžitý příspěvek ve výši 2,25násobku částky na osobní potřeby, jestliže pečuje o jedno dítě, nebo 3,85 násobku této částky, jestliže pečuje o více osob, z nichž je alespoň jedno dítě uvedené v § 81.“.
6. Za § 89 se vkládá nový § 89a, který zní:

„§ 89a

(1) Při poskytování ústavní sociální péče podle § 87 a 89 nelze používat opatření omezující pohyb osob, jimž je ústavní sociální péče poskytována, s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných osob, a to pouze po dobu nezbytně nutnou.

(2) Ústav sociální péče je povinen o použití opatření omezujícího pohyb osob informovat bezodkladně

- a) zákonného zástupce osoby, které je ústavní sociální péče poskytována,
- b) zřizovatele zařízení.

(3) Ústav sociální péče je povinen vést evidenci případů použití opatření omezujících pohyb osob v rozsahu

- a) jméno, příjmení a datum narození osoby, které je ústavní sociální péče poskytována ,
- c) datum a čas počátku použití opatření omezujícího pohyb osob,
- d) důvod použití opatření omezujícího pohyb osob,
- e) jméno a příjmení osoby, která opatření omezujícího pohyb osob použila,
- f) vyjádření lékaře k použití opatření omezujícího pohyb osob,
- g) datum a čas ukončení použití opatření omezujícího pohyb osob,
- h) záznam o splnění povinnosti stanovené v odstavci 2.“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Pokud příspěvek při péči o osobu blízkou nebo jinou osobu náleží ke dni 1. března 2005 občanovi uvedenému v § 81 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, bude mu zvýšen bez žádosti podle § 84 odst.2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Nárok na příspěvek a jeho výši v řízení, které nebylo pravomocně ukončeno do 1. března 2005, se posoudí za období před 1. březnem 2005 podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. března 2005.

Důvodová zpráva

Obecná část:

Navrhovanou úpravou zákona o sociálním zabezpečení se provádějí opatření zlepšující finanční situaci osob pečujících o dlouhodobě těžce zdravotně postižené děti vyžadující mimořádnou péči a v menší míře také osob pečujících o dospělé bezmocné osoby. Úprava má umožnit souběh rodičovského příspěvku a příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu, pokud se nejedná o péči o totéž dítě. Výši dávky při péči o zdravotně postižené dítě se navrhuje zvýšit z 1,6násobku částky, která se podle zákona o životním minimu považuje za potřebnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb osoby, která není nezaopatřeným dítětem (dále jen "částka na osobní potřeby") na 2,25 násobek částky na osobní potřeby.

Dosavadní výši možného příjmu z výdělečné činnosti pečující osoby bez ztráty nároku na příspěvek se navrhuje zvýšit z 1,5násobku částky na osobní potřeby na 2,5násobek této částky.

Dále se navrhuje doplnit do zákona o sociálním zabezpečení právní úpravu, jejímž cílem je zabránit neoprávněnému používání opatření omezujících pohyb klientů ústavů sociální péče.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad:

Lze předpokládat, že rozšíření možnosti výdělečné činnosti při současném pobírání příspěvku a při zachování podmínky osobní, celodenní a řádné péče se stávajícími výjimkami, kdy je tato podmínka považována za splněnou, z nynějšího 1,5 násobku částky na osobní potřeby, tj. v současné době 3 480 Kč, na 2,5 násobek této částky, tj. 5 800 Kč, bude znamenat minimální finanční dopad na výši celkových výdajů na tuto dávku (**cca 10 mil. Kč**), protože počet občanů, kteří dosud využívali tuto možnost, je v porovnání s jejich celkovým počtem velmi nízký a po úpravě zřejmě nedojde k výraznému zvýšení jejich počtu. Vzhledem k tomu, že nejsou k dispozici podrobné informace o výdělečné činnosti příjemců příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu, vychází tato úvaha ze současných poznatků o souběhu rodičovského příspěvku s výdělečnou činností. Problematické u pečujících osob zpravidla je zajištění péče jinou zletilou osobou v době výdělečné činnosti. Úprava zlepší finanční podmínky osobám, které jsou již v současné době výdělečně činné při současném pobírání příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu. Nepředpokládá se výrazné zvýšení počtu příjemců příspěvku.

Zvýšení příspěvku při péči o dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči z 1,6 násobku částky na osobní potřeby na 2,25 násobku této částky (z 3 712 Kč na 5 220 Kč podle stávající výše částky na osobní potřeby) znamená zvýšení výdajů na tuto dávku při současném počtu příjemců (podle údajů v I. čtvrtletí 2004 byl příspěvek vyplácen 12 093 příjemcům z důvodu péče o dítě) **o cca 220 mil. Kč** ročně. Výše příspěvku byla nově stanovena tak, aby byl obnoven poměr výše příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu při péči o dítě a rodičovského příspěvku, který byl před poslední novelizací zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1,45. Po navrhované úpravě příspěvku v případě péče o nezletilé dítě bude činit tento poměr 1,46 (o jednu setinu vyšší je uvedený poměr z důvodu zaokrouhlení výsledné výše příspěvku). Rozdíl mezi dosavadní a nově navrhovanou výší příspěvku (viz přehled částek v posledním

odstavci) činí v případě péče o jedno dítě 1 508 Kč, v případě péče o dvě a více dětí, event. o jedno dítě a jednu dospělou osobu 2 552 Kč.

V případě umožnění souběhu rodičovského příspěvku a příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu při péči o dvě osoby lze předpokládat rovněž minimální ekonomický dopad ve výši **do 10 mil Kč**. Jde především o případy, kdy žena pečuje o zdravé dítě do čtyř let věku a vedle toho o dospělou zdravotně postiženou osobu (v současné době tvoří pouze cca 3 % všech příjemců dávky osoby pečující současně o dvě a více bezmocných osob).

K výše uvedeným odhadům je však třeba upozornit, že příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu poskytovaný z titulu péče o nezletilé dítě je tzv. "rodinnou dávkou" exportovatelnou v rámci zemí Evropské unie, a rozsah zvýšení nákladů nelze stanovit přesně, neboť nejsou k dispozici relevantní údaje.

Maximální zvýšení výdajů státního rozpočtu na navrhovaná opatření u příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu mohou činit 240 mil. Kč ročně, reálně však budou nižší.

Vývoj počtu evidovaných příjemců příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu a výdaje v daném roce uvádí následující tabulka:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
počet příjemců celkem	14 802	31 658	40 297	29 067	34 309	32 802	39 184	37 393	40 188	40 369	37 883
z toho na nezaopatřené děti	x	13 727	19 513	11 681	15 631	13 404	16 713	14 926	16 177	15 417	9 854
Výdaje v mil.Kč	219	391	529	568	723	882	1 000	1 096	1 168	1 375	1 627

Pozn.: v roce 2003 počet příjemců ve 4.čtvrtletí roku

x – údaj se nesledoval

Podle údajů ve vybraných územích ČR cca 97 % příspěvků náleží při péči o jednu osobu pouze 3 % příjemců pečuje o dvě a více osob.

Odstraňování zneužívání opatření omezujících pohyb osob vůči uživatelům při poskytování sociálních služeb bude klást zvýšené nároky zejména na pracovníky sociálních služeb v oblasti jejich vzdělávání a posilování odpovídajících pracovních dovedností. Vzdělávání pracovníků sociálních služeb je jedním ze základních opatření v programu Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí, který určuje zacílení strukturální pomoci pro probíhající programovací období. K hrazení nákladů spojených s nastartováním a realizací vzdělávacích programů v předmětné oblasti bude také využito pomoci z Evropského sociálního fondu.

Z důvodu podpory poskytovatelů služeb sociální péče k pokrytí dopadů navržené právní úpravy se navrhuje vyčlenit v kapitole rozpočtu 313 – Ministerstva práce a sociálních věcí 100 mil. Kč pro rok 2005. Důvodem je nutnost podpořit poskytovatele při personálních, provozních a architektonických změnách, které jsou nezbytné, pokud dojde k odstranění klecových lůžek a jejich využívání nebude nahrazeno jiným nepřijatelným způsobem (medikace, kurtování apod.). Objem je odvozen od faktického počtu klecových lůžek v zařízeních sociální péče (celkem 654). Celkové výdaje na provoz těchto lůžek jsou v roce

2004 ve výši cca 118 mil. Kč. Zrušení klecového lůžka má podle současných odborných poznatků finanční dopady odpovídající průměrným nákladům na jedno lůžko, tj. 180 tis. Kč ročně. V rámci poskytované podpory je potřeba zohlednit mzdové náklady, provozní náklady a náklady na nezbytné architektonické úpravy a nákup potřebných technických pomůcek. V letech 2006 a 2007 se již předpokládají výdaje na zajištění dopadů navržené právní úpravy nižší, a to ve výši 70 mil. Kč pro rok 2006 a 50 mil. Kč pro rok 2007.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána:

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, ani akty práva Evropské unie, se na danou problematiku nevztahují.

Zvláštní část:

K Čl.I

K bodu 1

Vypouští se úprava, podle které přiznáním příspěvku při péči o dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči zaniká nárok na odměnu pěstouna, neboť vyloučení souběhu nároku na tyto dvě dávky bylo shledáno neodůvodněným. Oproti tomu se zachovává právní úprava vylučující souběh nároku na rodičovský příspěvek a na příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu, avšak jen tehdy, pokud by se jednalo o nárok na dávku na totéž dítě. V případě, že má osoba pobírající rodičovský příspěvek nárok na příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu z důvodu péče o další (zdravotně postižené) dítě nebo o bezmocnou zletilou osobu, nárok na rodičovský příspěvek nezaniká.

K bodu 2:

Vypouští se nejasný pojem.

K bodu 3:

S cílem umožnit ve větším rozsahu výdělečnou činnost a tím zlepšit příjmovou situaci rodin pečujících o osoby vyžadující celodenní péči se navrhuje rozšíření možnosti výdělečné činnosti při současném pobírání příspěvku a při zachování podmínky osobní, celodenní a řádné péče se stávajícími výjimkami, kdy je tato podmínka považována za splněnou, ze stávajícího 1,5 násobku částky na osobní potřeby, tj. v současné době 3 480 Kč, na 2,5 násobek této částky, tj. 5 800 Kč. Navrhovaná částka 5 800 Kč odpovídá přibližně stávající výši minimální mzdy u poplatníka, který uplatňuje odpočitatelné položky základu daně z příjmů fyzických osob na zdravotně postižené dítě.

K bodům 4 a 5:

Navrhuje se stanovit odlišně vyšší příspěvku při péči o dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči tak, že se zvýší proti stávajícímu stavu z 1,6 násobku částky na osobní potřeby na 2,25 násobek při péči o nezletilé dítě, tj. z 3 712 Kč na 5 220 Kč měsíčně. Při péči o více osob, z nichž alespoň jedno, je dítě se navrhuje zvýšit příspěvek ze stávajících 2,75 násobku částky na osobní potřeby na 3,85 násobek této částky, tj. z 6 380 Kč na 8 932 Kč. Výše příspěvku při péči o bezmocnou zletilou osobu se nemění.

K bodu 6:

Cílem nově doplňovaného ustanovení je zamezit neodůvodněnému používání opatření omezujících pohyb klientů při poskytování ústavní sociální péče. Jasně se umožňuje výjimečné použití takových opatření pouze v případě přímého ohrožení zdraví a života osob, kterým je ústavní péče poskytována, nebo zdraví a života jiných osob (zejména ostatních klientů). Opatření musí být omezeno na dobu nezbytně nutnou a musí se k němu vyjádřit lékař. Ústavům sociální péče se stanoví povinnost informovat o použití opatření omezujícího pohyb zákonného zástupce osoby, které je ústavní péče poskytována, a zřizovatele zařízení. Zavádí se povinná evidence používání opatření omezujících pohyb, s cílem zajistit kontrolu důvodnosti použití omezujících opatření a dodržování lidských práv.

K Čl.II

Dávky, které byly přiznány přede dnem 1. března 2005 (účinnost příslušné části zákona), se zvýší podle nové právní úpravy nejpozději do tří měsíců od tohoto data (se zpětným doplatkem ode dne účinnosti). Pro řízení, která byla zahájena před 1. březnem 2005, se stanoví odlišný postup podle toho, zda byly nebo nebyly splněny podmínky nároku na dávku před tímto dnem. Podle navržené právní úpravy nebude nutné podávat novou žádost o dávku, i když podmínky nároku nebyly podle dosavadní právní úpravy splněny, pokud podle nové právní úpravy splněny budou.

K Čl.III

Datum účinnosti je s ohledem na předpokládanou délku legislativního procesu navrženo na 1. březen 2005.

V Praze dne 29. září 2004

předseda vlády
JUDr. Stanislav Gross v.r.

1. místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí
Ing. Zdeněk Škromach v.r.